

Evas ektemann
tok sitt eget liv

Vi må leve videre med smerten

Eva Brekke Voss (60) har måttet svelge mange tårer. Hun har ikke hatt det lett etter at ektemannen hennes tok sitt eget liv. –Han ble nok kvitt smerten, men han overførte den til meg og barna, sier hun.

HJEMMETREPORTASJE

Tekst: Guri Haram Foto: Svein Brimi

Da Eva var 16 år gammel og jobbet som au pair i England, ble hun budt opp til dans av en sjarmerende mann. Han var ikke spesielt pen — tennene sto hulter til bulter i munnen hans,

men han hadde glimt i øyet. Senere ble det mang en dans. Men livet ble likevel ingen dans på roser. Etter å ha vært gift i 34 år, og etter å ha fått tre vakre barn, valgte Harry Voss (67) å ta sitt eget liv. Tilbake satt kone, barn og barnebarn som ikke fikk tatt farvel med sin ektemann, far og bestefar.

–Sorgen etter selvmord er en forurenset sorg. Den fører med seg mye selvbredelse. Det å oppleve selvmord i familien er beintøft, sier Eva Brekke Voss.

En stor sorg

I Kirkegaten i Svelvik i Vestfold bor Eva i et lyst og pent hjem.

Hun blir beskrevet som en «sol-skinnsperson» av venner og kjente. Sorgen sitter ikke utenpå, men i hjertet. Hun har pusset opp etter at mannen døde. Egentlig skulle hun gjort det før, men den siste tiden Harry levde, var han for psykisk syk til å takle store endringer i hjemmet.

◀**LIVET FORTSETTER:** –Jeg er et «kork-menneske». Jeg kan bli dratt under, men kommer meg opp igjen, sier Eva.

▼**LYKKELIGE:** Eva og Harry Voss var lenge lykkelige sammen. De sluttet aldri å elske hverandre, selv om Harry til slutt ikke orket å leve lenger.

Nå er det seks år siden han døde.

–Jeg er ikke sint på Gud. Og sinne er ikke den følelsen jeg har når jeg tenker på Harry. Men da vår gravide datter tre måneder etter dødsfallet sa at hun ikke klarte å glede seg over babyen hun ventet, ja, da ble jeg sint, minnes hun.

I huset henger gullengler på flere vegger. Ikoner av Jesus står fremme mellom familiebildene. Forskjellige utgaver av Bibelen ligger på et hjørnebord.

Menighetspedagogen i Bragernes kirke i Drammen har sin kristne tro å støtte seg til, men hun mener bestemt at den ikke har gjort det noe lettere for henne gjennom denne prøvelsen.

–Jeg måtte gjennom akkurat den samme sorgprosessen som andre, sier hun.

Et mørkt sinn

Lenge smilte familielykken i Svelvik, der Harry i mange år jobbet med bilpåbygging.

Huset i Kirkegaten var verdens navle for ham. Her stortrivedes han! Blant venner og kjente, og ikke minst i familien, var han

kjent for sine eksotiske kokkekunster. I gutteklubben spiste de seg så mette at buksene måtte åpnes for å få plass til å dra pusten, og mannfolkene lå utslitte på gulvet foran peisen når Eva kom hjem.

–Han var fabelaktig til å lage mat, og det var noe han la stor ære i. Jeg savner maten hans, smiler enken.

Eva har alltid vært velsignet med et godt humør. Men mens hun så på den lyse siden av livet, så nesten alltid Harry det mørke.

–Etter en ferietur i Spania trodde jeg han skulle komme hjem blid og fornøyd. I stedet fortalte han om hundemøkken i gatene. Det sier litt om fokuset, sier 60-åringen.

Utad var han en hyggelig og imøtekommende mann, det var han også hjemme. Men etter jobb måtte han alltid klage, hver eneste dag. Når han så på TV-nyhetene, sa han «tyver og røvere», og tenkte at de kom dit.

–Han var opptatt av fasaden. Kanskje har det sammenheng med at han alltid var en fremmed, uansett hvor han bodde,

Medmenneskelighet og omsorg hjelper

og følte at han måtte oppfylle andres forventninger for å bli godtatt. Han ble født i Lahore i Pakistan, med en god del engelsk blod i årene, og på den tiden da Pakistan ble fritt, ble denne blandingen uglesett. Senere, da han bodde i England, var han også en fremmed. Og i Norge var han med sitt mørke utseende i hvert fall en fremmed på den tiden han kom hit, forteller hun.

Når Eva ser tilbake på tiden før Harry ble syk, ser hun at han hadde tilløp til tvangstanker og skapte seg egne ritualer. Det var bare to måter å gjøre noe på: Harrys måte, eller den gale måten. Denne tankegangen hans bare tiltok og tiltok.

Ofte syntes Eva denne tanke-måten var mest fjollete. Som da broren hans var på besøk og de høylytt diskuterte hvilken måte man skulle koke gul ris på. Men etter hvert følte adferden hans mer foruroligende, som alle de gangene han var overbevist om at noe forferdelig skulle skje. Harry mente at Eva var naiv som ikke forsto.

– Etter et innbrudd i uthuset var han skikkelig fornøyd i flere dager. Da fikk han endelig «bevis» for hvor farlig verden var, forteller hun, og tilføyer:

– Jeg fant en gang en oversikt over symptomer på generalisert angstlidelse, og det var som å lese om Harry.

Da Eva ba ham snakke med en psykolog, fyrte han seg skikkelig opp. Men til slutt ble han så dårlig at han selv valgte å oppsøke hjelp. Det var mindre enn ett år før han døde, og Eva mener hjelpen kom for sent.

«Alt skal bli annerledes»

Like før Harry døde, ble han rammet av et hjerteinfarkt. Sykdommen gjorde ham engstelig for å gå ut. Han så mer og mer apatisk ut.

– En dag så jeg ham ved postkassen, helt grå i ansiktet. Med avisen i den ene hånden stirret han tomt ut i luften. Han så ut som en levende død, sier Eva gråtkvalt.

Harry begynte å glemme små ting. «I'm losing my mind» — jeg mister vettet! sa han og slo seg for pannen, med øynene breddfulle av redsel. Den omsorgsfulle familiefaren begynte å føle seg som en klamp om foten.

– Men i dag savner jeg den klampen, sier Eva.

Før Harry skulle til psykiateren, hadde Eva skrevet et dokument

på syv sider med informasjon om hvor syk ektemannen var. Dette ønsket hun at psykiateren skulle få lese. «Ikke gjør det!» sa han fortvilet. «Etter fredag skal alt bli annerledes,» la han til. Og han fikk rett, etter fredag var han død.

På sin siste levedag satte Harry seg ved siden av kona. Ikke i stolen sin, men i sofaen ved siden av stolen til Eva. Han lente seg mot henne, og holdt henne i hendene. Han så bare på henne lenge, uten å si noe. Han tok farvel.

– Men vi andre i familien fikk aldri tatt farvel. Jeg tror at han slapp smerten sin der og da. Men det han gjorde, var å overføre sin smerte til oss. Nå var det mange mennesker som fikk det vondt. Å bli etterlatt etter selvmord er et skikkelig traume.

Eva husker det som om det var i går. Harry var ikke der da hun våknet om natten. Hun lette etter ham, men fant ham ikke. Harry hadde begått selvmord.

– Hadde han visst hvordan vi skulle få det etter at han tok livet sitt, hadde han aldri gjort det.

På valentinsdagen i år ble Eva bestemor for syvende gang. Hun har fortsatt glede og kjærlighet i livet sitt.

– Familien vår har et sterkt samhold, sier hun.

Eva har valgt åpenhet om mannens selvmord. Også i be-

gravelsen ble dødsårsaken nevnt. Dette har gjort det lettere for andre å snakke med henne om sorgen. Hun mener det er viktig at selvmord også kommer på samfunnets agenda, hvis ikke blir ingenting gjort for suicidale mennesker.

– Selvmord er et gigantisk helsemessig samfunnsproblem. Årlig registreres over 500 selvmord i Norge, men det er store mørketall, sier hun.

Gleden kom tilbake

For Eva var tiden Harry var syk, veldig slitsom. Hun var ofte redd for å dra fra sin uførepensjonerte mann i redsel for at han skulle ta livet sitt. Men det fortalte hun ham aldri. Hun trodde nemlig at hun ved å snakke om selvmord kunne utløse det. Men slik er det ikke.

– I dag vet jeg at selvmord kan forebygges, blant annet ved å snakke om det. Det kan lette

på børen til den som går med de tunge tankene å få dele den med noen. Man ønsker jo egentlig livet, men ikke lidelsen, sier Eva.

Etter at Harry døde, ble Eva medlem i Landsforeningen LEVE, som er en organisasjon for etterlatte ved selvmord. Senere ble hun fylkesleder for Buskerud.

– Det gir mening å komme sammen med andre og bearbeide sorgen. Da jeg fikk høre at det ikke fantes et fylkeslag, startet jeg et selv, forteller hun.

I tiden etter mannens død viste mange mennesker stor omsorg for Eva og familien. Flere kom med mat til dem, og hilsninger kom på e-post fra mange land, med ord til trøst.

– Alle var utrolig kjærlige og omtenkssomme mot meg. Første gang jeg var i butikken etter at Harry døde, kom kassadamen og ga meg en varm klem. Sânt betyr mye, sier Eva, som også tror slik medmenneskelighet kan være med på å forebygge selvmord.

Nesten ett år etter at Harry døde, var dagen der. Ingen merkedag, men en dag Eva tok seg i å nynne for seg selv. Hun følte seg glad igjen, uten noen spesiell grunn.

– Jeg var så glad for at han ikke hadde tatt gleden med seg i graven. Livet går videre, sier hun. ♦

hjemmet@bm-media.no

LEVE

Landsforeningen for etterlatte ved selvmord:
www.leve.no